

Er det sagsbehandleren, eller borgeren der skal til psykolog?

Et forløb hos en psykolog er ofte første valg for borgere med psykiske lidelser, når borgeren giver problemer for de professionelle, som arbejder omkring vedkommende. Det er dyrt og sjældent effektivt, og de professionelle lærer ingenting mens de krydser fingre for at psykologen kan lede borgeren på rette vej igen.

Et alternativ er kortvarig og effektiv vejledning og supervision af fagkyndige psykologer – til sagsbehandleren, bostøttemedarbejderen, lederen og andre professionelle.

Af: psykolog Louise Juul, cand.psych.aut og indehaver af Louise-juul

”Det går ikke så godt med Bodil på arbejdspladsen” – en typisk casebeskrivelse

Jeg bliver ringet op af en bostøttemedarbejder, der helt sædvanligt har fået bevilliget 10 timers psykologsamtale til en borger. Bodil er en lettere autistisk og psykisk udviklingshæmmet kvinde i 20'erne.

Bodil var startet som praktikant på en arbejdsplads og havde i lang tid klaret sine arbejdsopgaver yderst tilfredsstillende. Efter 6 måneder var hun blevet ansat på arbejdspladsen og over noget tid begyndte hun, at hundse rundt med og daske ud efter såvel andre borgere, der var i beskyttet arbejde, som ansatte medarbejdere. Efter flere nyttesløse henstillinger og snakke med Bodil havde arbejdspladsen set sig nødsaget til at fyre hende.

Efter Bodil var blevet fyret havde hun fået et nyt beskyttet arbejde, hvor hun arbejdede hver dag fra 9.00 til 14.00. Hun var meget glad for sit nye arbejde, hun udviste ingen aggression på arbejdspladsen og der var stor tilfredshed med Bodils pligtopfyldende og omhyggelige indsats.

Men til trods herfor kunne Bodil ikke slippe sin vrede ift. den tidligere arbejdsplads. Efter fyringen var Bodil begyndt at ”stalke” noget af personalet, hun tog hen til arbejdspladsen og stod og råbte efter dem, når de gik fra arbejde og selv om arbejdspladsen kontaktede politiet og Bodil fik polititilhold ift. medarbejderne blev hun ved med at opsøge arbejdspladsen.

Hvem har brug for hjælp?

Bostøttemedarbejderen ringer til mig med det håb, at nogle samtaler hos en psykolog vil kunne hjælpe Bodil af med sin vrede. Men uagtet Bodils eventuelle behov for at komme til psykolog for at få arbejdet med sin vrede, så er der nogle bostøttemedarbejdere og en arbejdsplads, som har brug for at finde ud af hvad det er for nogle ændringer på arbejdspladsen, som frustrerer Bodil og som skaber en ændret adfærd hos hende.

Så i stedet for at bede om at få tilsendt en henvisning og starte et samtaleforløb op med Bodil spurgte jeg: *”Kan I få bevilliget et par timer til, at jeg taler med jer om, hvad der er foregået på den arbejdsplads? For så er jeg sikker på, at jeg med min viden om autisme og udviklingshæmning kan hjælpe jer (og arbejdspladsen, hvis de er interesseret) med at forstå, hvilke forhold på arbejdspladsen der udløser vrede hos Bodil”.*

Brug først og fremmest psykologen til at kvalificere de professionelle arbejde

En uge senere mødtes vi i min konsultation og efter 1½ times samtale med bostøttemedarbejderen sagde han:

”Det er blevet helt tydeligt for mig, at Bodil ifm. med sin fastansættelse – selvom det er gjort i den bedste mening – er blevet udsat for alt for store krav, når man tager hendes kompetencer og forudsætninger i betragtning. Da hun gik fra at være praktikant til at være medarbejder oplevede hun, at hun fik et helt andet ansvar ift. at skulle kunne organisere, planlægge og skabe overblik over såvel arbejdsopgaver, som over fordelingen af arbejdet blandt kolleger. Det er også blevet tydeligt for mig, at det fungerer godt på den nye arbejdsplads, fordi de stiller krav til hende, som passer til hendes forudsætninger. Det er gået op for mig, at jeg ikke ved tilstrækkelig om autisme til at kunne gennemskue hvilke forudsætninger og kompetencer Bodil skulle være i besiddelse af, for at kunne leve op til de nye krav. Men med din viden har du hjulpet mig til at blive meget skarpere på, hvordan vi skal tilrettelægge et arbejde fremover, så Bodil ikke bliver presset derud.

*Jeg tænker nu, at hvis vi havde tilbudt Bodil at komme i terapi, så ville vi give Bodil en oplevelse af, at det var **hende** som var forkert”.*

Det betaler sig – også på bundlinjen

Når borgeren giver problemer for de professionelle som arbejder omkring vedkommende betaler det sig både menneskeligt og økonomisk, at den henvisende part, sammen med arbejdspladsen, ydelseskontoret, jobcenteret, bostedet, uddannelsesinstitutionen, eller hvem, eller hvilken institution det nu drejer sig om, starter med at få et par timers konsultation hos en fagkyndig psykolog i stedet for at starte med, at tilbyde borgeren et terapiforløb på 10 timer. Det er dyrt og sjældent effektivt, og de professionelle lærer ingenting mens de krydser fingre for at psykologen kan lede borgeren på rette vej igen.

I værste fald bliver de 10 timer til årelange bekostelige forløb hos forskellige psykologer og andre forskellige former for behandlingsmæssige foranstaltninger, for ikke at tale om de omkostninger, der ofte følger med i form af klagesager, nedbrudte sagsbehandlere og forskellige former for administrationsomkostninger. De menneskelige omkostninger for borgeren overgår selvfølgelig alle de andre omkostninger; her taler vi om mennesker, der risikerer at blive mere og mere nedbrudte, der risikerer at tabe deres funktionsevner og som følge heraf risikerer at blive livsvarigt afhængig af de selvsamme systemer, som er sat i verden for, at hjælpe disse borgere til størst mulig livsduelighed.

Fra terapi til gensidig mediation

Selvom bostøttemedarbejderen i den beskrevne case havde fået større indsigt i hvordan arbejdet skulle tilrettelægges med henblik på at sikre, at der fremover ville blive stillet passende krav til Bodils forudsætninger og kompetencer, så var Bodil højst sandsynligt blevet efterladt med en oplevelse af, at være blevet meget uretfærdig behandlet og hun havde sikkert svært ved at forstå, hvorfor hun var blevet fyret.

”Ift. komplekse socialfaglige opgaver er der oftest størst effekt at hente, når man flytter fokus fra, hvad borgeren skal lære til, hvad vi som professionelle skal lære”.

Kommunal teamleder i en større dansk kommune

Efter første samtale kom bostøttemedarbejderen derfor sammen med Bodil i min konsultation. Konsultationen handlede ikke om at give Bodil terapi, men handlede derimod om:

- at sikre, at Bodil fik sat ord på og fortalt til sin bostøttemedarbejder, hvad der skal til for at hun trives på en arbejdsplads
- at sikre, at Bodil fik sat ord på og fortalt sin bostøttemedarbejder, hvilke forhold hun mistrives under og som kan bevirke, at hun bliver meget vred.
- at sikre, at Bodil oplevede sig forstået af den bostøttemedarbejder, som i det daglige spiller en vigtig rolle i at sikre en tryk og god hverdag for Bodil i de forskellige sammenhænge hun indgår i.

Bostøttemedarbejderen var en uundværlig samtalepartner, da jeg som psykolog hjælper Bodil med at få sat ord på sine oplevelser. Hans kendskab og gode relation til Bodil var afgørende vigtig, når Bodil ikke forstod mine spørgsmål, eller når jeg kom til at udfordre hende lidt for meget. Så vendte hun sig om og kiggede hen på sin bostøttemedarbejder, der ganske umærkeligt var med til at skabe samtalen og genetablere trygheden imellem os. Bostøttemedarbejderen var på den måde lige så meget en mediator i samtalen mellem Bodil og jeg, som jeg var mediator for samtalen mellem Bodil og bostøttemedarbejderen. At inddrage bostøttemedarbejderen i samtalen kvalificerede ikke blot min samtale med Bodil, men var i sig selv også med til at styrke den tillidsfulde relation mellem Bodil og bostøttemedarbejderen. Og i hverdagen er det jo ikke relationen til psykologen, der er afgørende vigtig for Bodil, men netop relationen til bostøttemedarbejderen og andre mennesker, der spiller en betydningsfuld rolle i hendes hverdag.

Efter samtalen skriver bostøttemedarbejderen til mig: *"Jeg kan se, at Bodil får meget ud af samtalen – hun ser lettet og glad ud, da jeg siger farvel til hende. Jeg tror, hun lige så stille kommer til at forstå mere og mere. Hun er overraskende åben, tænker jeg og det føles som om vreden hos hende kommer til at fylde mindre".*